

Politechnika
Wrocławska

Grafika Komputerowa

Laboratorium nr 2

Podstawy OpenGL, grafika 2D

Szymon Datko

szymon.datko@pwr.edu.pl

Wydział Elektroniki,

Politechnika Wrocławska

semestr zimowy 2020/2021

Cel ćwiczenia

1. Zapoznanie się z podstawowymi elementami grafiki komputerowej.
2. Zgrubne zrozumienie procesu powstawania obrazu w komputerze.
3. Oswojenie się z interfejsem OpenGL na przykładach 2-wymiarowych.

Dawno, dawno temu w naszej galaktyce

- ▶ Lata '70 – '90 ubiegłego wieku:
 - ręczne rysowanie obrazów bezpośrednio w pamięci,
 - brak jednolitego standardu definiowania grafiki,
 - kłopoty ze złożonością i utrzymaniem kodu, a jednocześnie wzrost zapotrzebowania na bardziej skomplikowane sceny.

- ▶ OpenGL zapoczątkowany przez firmę Silicon Graphics Inc.:
 - producenta wysokowydajnych stacji graficznych,
 - początkowo jako ich własnościowy system IRIS GL,
 - *Integrated Raster Imaging System Graphics Library*,
 - ostatecznie udostępniony jako **otwarty standard** (1992), po wyeliminowaniu sobie-specyficznych elementów przez firmę.

Czym jest OpenGL?

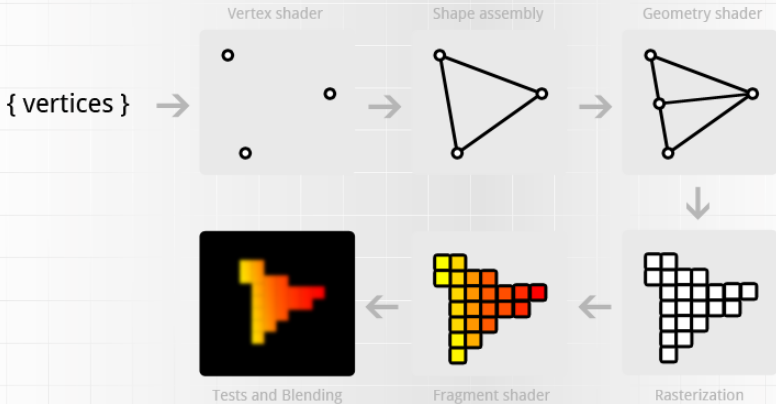
- ▶ Formalnie, wbrew nazwie, nie jest to biblioteka:
 - Interfejs Programowania Aplikacji (ang. *API*),
 - **specyfikacja** w jaki sposób mają być realizowane instrukcje,
 - odpowiednią implementację dostarczają **sterowniki** sprzętu.
- ▶ Standard otwarty i niezależny od platformy sprzętowej.
- ▶ Wspierany przez wiodące systemy operacyjne.
- ▶ Obecnie nad rozwojem standardu czuwa Khronos group,
 - konkretnie **opengl architectural review board** (arb).
- ▶ Dotyczy wyłącznie generowania obrazów, niczego ponadto.

Podstawowe pojęcia

- ▶ **Wierzchołek** – punkt w przestrzeni, używany w prymitywach.
- ▶ **Prymityw** – podstawowa jednostka renderingu w OpenGL,
 - najważniejsze to między innymi: punkt, linia i trójkąt;
 - również warianty paskowe, pętlowe i wiatrakowe powyższych.
- ▶ **Renderowanie** – proces budowania obrazu w komputerze,
 - w ogólności: proces przekształcania czegoś do innej formy;
 - ang. *przekazać, oddać, sprawić, przedstawić*.
- ▶ **Rasteryzacja** – przekształcenie prymitywów w zbiór pikseli.
- ▶ **Piksel** – najmniejsza jednostka wizualna na wyświetlaczu.
- ▶ **Ramka** – zbiór pikseli, pojedynczy pełen obraz.

Powstawanie grafiki w komputerze

To wszystko to po prostu matematyka! ;-)

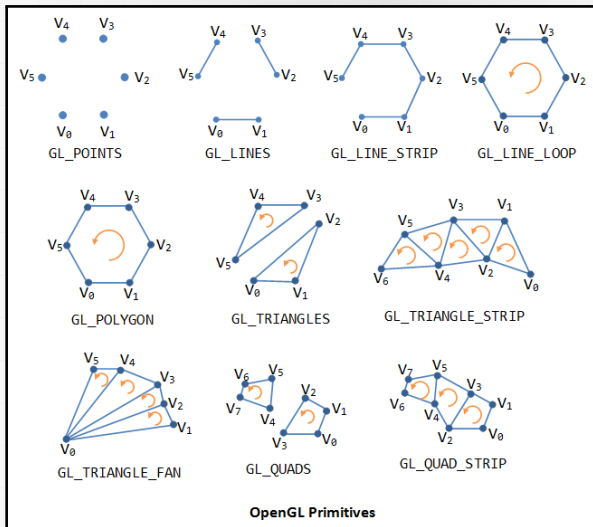

Uwaga! Grafika przedstawia elementy współczesnego potoku graficznego, nieobecne w omawianym tu *Legacy OpenGL*!

Źródło obrazka: <https://open.gl/drawing>

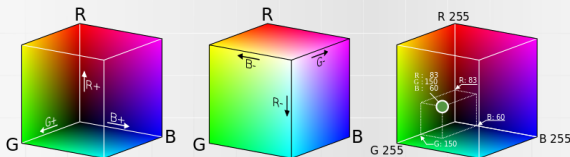
Rodzaje prymitywów

Obecnie nie zaleca się już korzystania ze złożonych prymitywów, takich jak **GL_QUADS**, **GL_QUAD_STRIP** i **GL_POLYGON**; zamiast tego stosujemy siatki trójkątów.

Modele kolorów

- ▶ **Kolor** jest pewnym subiektywnym wrażeniem, każdy postrzega go inaczej.
- ▶ Zwykle ludzie posługują się mało precyzyjną reprezentacją barw:
 - czerwony, khaki, ciepły piasek, błękit narodów zjednoczonych.
- ▶ Przy pracy z kolorem lepiej jest posłużyć się jednoznacznymi zapisami,
 - jednym z takich modeli jest na przykład model **RGB**,
 - barwę opisujemy przy pomocy trzech ustalonych kolorów → wektor,
 - zapisujemy nasycenie koloru **czerwonego, zielonego i niebieskiego**.
- ▶ 3 wektory ortogonalne modelu rozpinają przestrzeń możliwych odcieni,
 - głębia kolorów określa liczbę przejść pomiędzy skrajnymi kolorami,
 - wykonalne jest płynne przejście między dwoma odcieniami!

Słowo na temat nazewnictwa funkcji

- ▶ Nazwy funkcji biblioteki OpenGL rozpoczynają się od **gl**.
 - Ta sama konwencja dotyczy wielu bibliotek pomocniczych.
 - **glu** – dla funkcji z zestawu OpenGL Utility Library.
 - **glfw** – dla funkcji z biblioteki Graphics Library Framework.
- ▶ Dalej następuje określenie, mówiące co dana funkcja robi.
 - Zapis według konwencji tak zwanego *Camel Case*.
- ▶ Niektóre funkcje mają kilka możliwych wariantów wywołania.
 - Wtedy na końcu nazwy dodaje się specyficzną adnotację.
 - Określa ona liczbę i typy przyjmowanych argumentów.
 - **b, s, i, ub, us, ui** – liczby całkowite (ze znakiem lub bez),
 - **f, d** – liczby zmiennoprzecinkowe (różnej precyzji).
 - **v** – tablica (pisane na końcu = funkcja przyjmuje 1 argument).
- ▶ Przykłady dla funkcji ustawiającej kolor wierzchołka:
 - `glColor3ub()` – trzy liczby typu *unsigned byte* (wartości: 0 – 255),
 - `glColor3fv()` – tablica trzech liczb *float* (wartości: 0.0 – 1.0).
 - Więcej: <https://www.khronos.org/registry/OpenGL-Refpages/gl2.1/xhtml/glColor.xml>.

Dodatkowe narzędzia i często stosowane biblioteki

- ▶ Tworzenie kontekstu OpenGL.
 - Struktura, przechowująca wszystkie dane o stanie i pamięci OpenGL.
 - Okno, w którym wygenerowane ramki obrazu będą wyświetlane.
- ▶ Wczytywanie rozszerzeń OpenGL.
 - Pozwala skorzystać w elementów współczesnego OpenGL.
- ▶ Zestawy funkcji matematycznych.
 - Przydatne przy definiowaniu transformacji we współczesnym OpenGL.
- ▶ Ładowanie i przetwarzanie tekstur.
- ▶ Odczytywanie gotowych modeli 3D z plików.
- ▶ Więcej informacji:
 - https://www.khronos.org/opengl/wiki/Related_toolkits_and_APIs

Przygotowanie do pracy w systemie macOS

- ▶ Większość potrzebnych rzeczy powinna być domyślnie zainstalowana.
- ▶ Jeśli w systemie brakuje interpretera języka Python w wersji 3:
 - `brew install python3`
 - Narzędzie **brew**: <https://brew.sh>.
- ▶ Zainstalowanie potrzebnych dowiązań w języku Python:
 - `pip3 install --user PyOpenGL glfw`
- ▶ Uruchomienie z poziomu konsoli:
 - `python3 nazwa-pliku-ze-skryptem.py`

Przygotowanie do pracy w systemie Linux

- ▶ Niezbędne pakiety to biblioteka **glfw** oraz dowiązania **PyOpenGL**.
- ▶ Aby zainstalować je w systemie **Ubuntu Linux** i podobnych:
 - `sudo apt update`
 - `sudo apt install python3 python3-pip libglfw3`
 - `pip3 install PyOpenGL glfw`
- ▶ Aby zainstalować je w systemie **Arch Linux** i podobnych:
 - `sudo pacman -Syu python python-opengl python-glfw`
- ▶ Uruchomienie z poziomu konsoli:
 - `python3 nazwa-pliku-ze-skryptem.py`

Przygotowanie do pracy w systemie Windows

- ▶ Pobranie i zainstalowanie interpretera języka Python.
 - Strona: <https://www.python.org/downloads/windows/>.
 - W instalatorze zaznaczyć opcję *Add Python to PATH*.
- ▶ Zainstalowanie potrzebnych dowiązań w języku Python:
 - W programie **cmd**: `pip install PyOpenGL glfw`
- ▶ Uruchomienie z poziomu wiersza poleceń:
 - `python nazwa-pliku-ze-skryptem.py`
- ▶ Visual Studio Code z wtyczką dla języka Python dobrze się sprawdza jako edytor i narzędzie do uruchamiania przygotowywanych skryptów.

Przykładowy program (1/2)

```
1| #!/usr/bin/env python3
2| import sys
3|
4| from glfw.GLFW import *
5|
6| from OpenGL.GL import *
7| from OpenGL.GLU import *
8|
9|
10| def startup():
11|     glClearColor(0.5, 0.5, 0.5, 1.0)
12|
13|
14| def shutdown():
15|     pass
16|
17|
18| def render(time):
19|     glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT)
20|     glFlush()
21|
22|
23| def main():
24|     # patrz: kolejny slajd
25|
26|     :
```

Przykładowy program (1/2) – omówienie

- ▶ Linia **1** to tak zwany *shebang* – ścieżka do interpretera.
 - Więcej informacji na ten temat – na kursie Systemów Operacyjnych 2 :-)
- ▶ Linie **2..7** obejmują załadowanie niezbędnych bibliotek.
 - Wyrażenia **from ... import *** służą ułatwieniu na potrzeby zajęć.
 - Przez to kod może wyglądać prawie identycznie, jak przykłady w języku **C**.
 - Bardzo przepraszam wszystkich znawców Pythona za tę profanację ;-)
- ▶ Linie **10..15** to funkcje pomocnicze, docelowo wykonywane jednorazowo.
 - Wprowadzone zostały dla przejrzystości kodu na kolejnych zajęciach.
 - W linii **11** ustawiamy wartość koloru, do jakiego będzie czyszczony bufor.
 - Linia **15** zawiera instrukcję, która nic nie robi – tak zwany *placeholder*.
- ▶ Linie **18..20** definiują funkcję, która rysuje pojedynczą klatkę obrazu.
 - W tym przykładzie jest to wyczyszczenie ramki w pamięci – `glClear()`.
 - Następnie zawartość pamięci jest przesyłana do wyświetlenia – `glFlush()`.

Przykładowy program (2/2)

:

```
23| def main():
24|     if not glfwInit():
25|         sys.exit(-1)
26|
27|     window = glfwCreateWindow(400, 400, __file__, None, None)
28|     if not window:
29|         glfwTerminate()
30|         sys.exit(-1)
31|
32|     glfwMakeContextCurrent(window)
33|     glfwSwapInterval(1)
34|
35|     startup()
36|     while not glfwWindowShouldClose(window):
37|         render(glfwGetTime())
38|         glfwSwapBuffers(window)
39|         glfwPollEvents()
40|     shutdown()
41|
42|     glfwTerminate()
43|
44|
45| if __name__ == '__main__':
46|     main()
```


Przykładowy program – omówienie (2/2)

- ▶ Linie **23..42** to najistotniejsza funkcja programu.
 - Najpierw następuje przygotowanie biblioteki GLFW – `glfwInit()`.
 - Jeśli to z jakiegoś powodu się nie powiedzie, kończymy program.
 - Następnie utworzone zostaje okno, w którym wyświetlany będzie obraz.
 - Pierwsze dwa argumenty to początkowy rozmiar okna,
 - trzeci argument to tytuł okna – tutaj będzie to nazwa naszego pliku,
 - dwa ostatnie argumenty nie są dla nas interesujące na etapie zajęć.
 - W przypadku niepowodzenia, tu również kończymy program.
 - Kolejne wywołanie określa miejsce aktywnego obecnie kontekstu OpenGL,
 - czyli w którym miejscu generowany będzie przez nas obraz,
 - biblioteka GLFW pozwala stworzyć kilka okien na raz i je przełączać.
 - `glfwSwapInterval()` włącza tak zwaną synchronizację pionową.
 - Wpływa na funkcję `glfwSwapBuffers()`, ogranicza szybkość.
 - Dalej następuje główna część programu, powtarzana do zamknięcia okna.
 - W pętli wykonujemy funkcję `render()` i podmieniamy ramki obrazu.
 - Dodatkowo przetworzone zostaną zaistniałe zdarzenia okien i wejść.
- ▶ Linie **45..46** odpowiadają za uruchomienie głównej funkcji.
 - Wywołanie to następuje tylko przy bezpośrednim odpaleniu skryptu.
 - Przydatne jest to na wyższym etapie wtajemniczenia w mowie węży :-)

Przygotowanie rzutni

- ▶ Domyślna przestrzeń rysowania w OpenGL obejmuje zakres $[-1.0; 1.0]$ każdej osi.
- ▶ Poniższy kod przekształca ten przedział do $[-100.0; 100.0]$ dla osi X i Y.
- ▶ Aby kod zadziałał, zaraz za `glfwMakeContextCurrent(window)` należy dodać:
 - `glfwSetFramebufferSizeCallback(window, update_viewport)`
 - ▶ Dodatkowo `update_viewport(None, 400, 400)` w funkcji `startup()`.

```
1| def update_viewport(window, width, height):
2|     if height == 0:
3|         height = 1
4|     if width == 0:
5|         width = 1
6|     aspectRatio = width / height
7|
8|     glMatrixMode(GL_PROJECTION)
9|     glViewport(0, 0, width, height)
10|    glLoadIdentity()
11|
12|    if width <= height:
13|        glOrtho(-100.0, 100.0, -100.0 / aspectRatio, 100.0 / aspectRatio,
14|                1.0, -1.0)
15|    else:
16|        glOrtho(-100.0 * aspectRatio, 100.0 * aspectRatio, -100.0, 100.0,
17|                1.0, -1.0)
18|
19|    glMatrixMode(GL_MODELVIEW)
20|    glLoadIdentity()
```

Rysowanie za pomocą wierzchołków

- ▶ Jako argument funkcji `glBegin()` wskazuje się prymityw do rysowania.
- ▶ Wywołanie `glVertex()` umieszcza wierzchołek w pamięci.
 - Prymityw jest rysowany po podaniu mu odpowiedniej liczby wierzchołków.
 - Niekompletne kształty są ignorowane i znikają z pamięci po `glEnd()`!
- ▶ Wywołanie `glColor()` może się znaleźć przed każdym `glVertex()`.
 - Kolor każdej części prymitywu będzie interpolowany z przestrzeni barw.

```
1| def render(time):
2|     glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT)
3|
4|     glColor3f(0.0, 1.0, 0.0)
5|     glBegin(GL_TRIANGLES)
6|     glVertex2f(0.0, 0.0)
7|     glVertex2f(0.0, 50.0)
8|     glVertex2f(50.0, 0.0)
9|     glEnd()
10|
11|     glColor3f(1.0, 0.0, 0.0)
12|     glBegin(GL_TRIANGLES)
13|     glVertex2f(0.0, 0.0)
14|     glVertex2f(0.0, 50.0)
15|     glVertex2f(-50.0, 0.0)
16|     glEnd()
17|
18|     glFlush()
```

Koniec wprowadzenia.

Zadania do wykonania...

Zadania do wykonania (1)

Na ocenę **3.0** należy przygotować podstawowe środowisko pracy.

Wskazówki:

- zainstalować niezbędne narzędzia i uruchomić przykładowy kod,
- przerobić kod – narysować trójkąt z każdym wierzchołkiem innego koloru,
- proszę pamiętać o ustawionych parametrach rzutni:
 - ▶ zakres na osi X: od -100.0 (lewa strona) do 100.0 (prawa strona),
 - ▶ zakres na osi Y: od -100.0 (dół okna) do 100.0 (górze okna),
 - ▶ punkt o współrzędnych ($X = 0$, $Y = 0$) – w środku okna.

Zadania do wykonania (2)

Na ocenę **3.5** należy napisać funkcję rysującą prostokąt w podanym miejscu.

Wskazówki:

- nowa funkcja powinna przyjmować 4 argumenty:
 - ▶ położenie w osi X – x ,
 - ▶ położenie w osi Y – y ,
 - ▶ rozmiar pierwszego boku – a ,
 - ▶ rozmiar drugiego boku – b ;
- położenie (x, y) może wskazywać środek prostokąta lub jego wierzchołek,
 - ▶ na tej podstawie należy wyznaczyć współrzędne reszty wierzchołków bryły,
 - ▶ do narysowania prostokąta należy wykorzystać dokładnie dwa trójkąty,
- funkcję należy przykładowo wywołać w ramach `render()`.

Zadania do wykonania (3)

Na ocenę **4.0** należy wprowadzić losowość kolorów i deformacje w prostokącie.

Wskazówki:

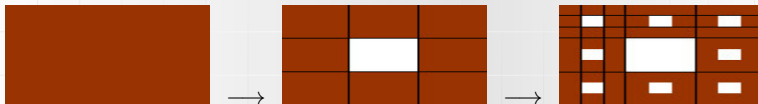
- proszę rozbudować funkcję z poprzedniego zadania, na przykład:
 - ▶ dodać kolejny argument do funkcji – d – z domyślną wartością 0.0,
 - ▶ nowy argument powinien sterować stopniem deformacji,
 - ▶ można na przykład przeskalować rozmiary boków a i b ;
- uzyskanie losowej wartości w języku Python:
 - ▶ załadowanie biblioteki: `import random`;
 - ▶ przykładowe wywołanie: `random.random()`;
 - ▶ oficjalna dokumentacja: <https://docs.python.org/3/library/random.html>;
 - ▶ proszę pamiętać o zakresach wybranego wariantu funkcji `glColor()`;
- w funkcji `render()` umieścić przykładowe wywołanie.

Zadania do wykonania (4)

Na ocenę **4.5** należy narysować fraktal – prostokątny dywan Sierpińskiego.

Wskazówki:

- zasadniczo istnieją dwa podejścia do narysowania tego fraktalu:
 - ▶ rysować poszczególne małe prostokąty w wyznaczonych miejscach, lub
 - ▶ narysować duży prostokąt i pomniejsze w miejscach "wycięć";
- wykorzystać funkcje z poprzednich przykładów:
 - ▶ najpierw narysować zarys fraktalu z ręcznie rozmieszczonych brył,
 - tak wyznaczymy interesujące nas współrzędne prostokątów,
 - ▶ następnie ubrać całość w funkcję rekurencyjną,
 - powtórzyć rysowanie w wyznaczonych współrzędnych.
 - z każdym stopniem rekurencji pomniejszać rozmiary boków;
- stopień samopodobieństwa powinien być parametrem programu.

Zadania do wykonania (5)

Na ocenę **5.0** należy narysować drugi fraktal.

Wskazówki:

- wybrać jeden z przykładów zaproponowanych jako "zadania domowe",
 - ▶ dokument znajduje się na stronie prowadzącego,
- alternatywnie można wykonać poprzedni fraktal w wariacie iteracyjnym.
 - ▶ warto zastanowić się nad dziedziną dozwolonych współrzędnych.